Právní úprava činnosti tzv. „neziskových“ organizací, tedy i současných občanských sdružení

(patří mezi ně např. tělovýchovné jednoty, sdružení zahrádkářů, chovatelů, ochotnické soubory apod.), obsažená v textu nového občanského zákoníku a souvisejících doprovodných zákonech, zásadně změní způsob jejich zdaňování. Nový občanský zákoník ve svém ustanovení § 146 vymezuje status veřejné prospěšnosti. Základními znaky obecně prospěšné právnické osoby jsou:

- provádění činnosti spočívající v dosahování obecného blaha,

- původ jejího majetku z poctivých zdrojů a jeho hospodárné využití

- bezúhonnost osob majících podstatný vliv na její rozhodování.

K provedení ustanovení občanského zákoníku o veřejné prospěšnosti schválila poslanecká sněmovna návrh zákona o statusu veřejné prospěšnosti, který stanoví podmínky pro jeho zapsání.

Od 1. ledna 2014 se veřejná prospěšnost dnešních „neziskových“ organizací nebude jako doposud odvozovat automaticky od právní formy. I nynější občanská sdružení, od 1.1.2014 podle nové terminologie spolky, budou muset o zápis statusu veřejné prospěšnosti požádat příslušný soud. K žádosti o zápis statusu bude spolek kromě jiného povinně přikládat

- zakladatelskou listinou s příslušnými obsahovými náležitostmi,

- účetní závěrku za poslední 2 roky,

- přehled o všech zdrojích příjmů a jejich použití na veřejně prospěšnou činnost nebo svůj další rozvoj,

- přehled nákladů na vlastní správu a mzdy včetně počtu zaměstnanců a dobrovolníků,

- souhrnnou sumu 3 nejvyšších ročních příjmů členů voleného orgánu v souvislosti s jejich působením ve spolku,

- případně další skutečnosti požadované jinými zákony.

Spolek se zapsaným statusem veřejné prospěšnosti bude povinně zpracovávat výroční zprávu a ukládat jí do sbírky listin veřejného rejstříku.

Z obecné úpravy občanského zákoníku vyplývá, že jde o právo na zápis statusu veřejné prospěšnosti a nikoli povinnost veřejně prospěšné právnické osoby, v tomto případě spolku,

ucházet se za každých okolností o zápis statusu a plnit všechny náročné povinnosti s ním spojené. Veřejně prospěšnou činnost bude moci spolek nadále vykonávat i bez zápisu, o který nebude chtít usilovat např. v případě, kdy nebude schopen finančně, personálně či organizačně zajistit výše uváděné vysoké administrativní nároky. Bez zapsaného statusu veřejné prospěšnosti však spolek nebude moci využívat současné i nové daňové výhody. Dárci, přispívající na činnost spolků bez zapsaného statusu veřejné prospěšnosti, si nebudou moci

o hodnotu poskytnutých darů snížit
základ daně, spolek bez zápisu statusu naopak takové dary zdaní a
nebude oprávněn
uplatňovat snížení svého základu daně z titulu veřejné prospěšnosti.

Nejrůznější sdružení a spolky jsou zejména na vesnicích a menších městech v dnešní mírně řečeno složité době institucí navýsost potřebnou a užitečnou. Jsem si jist, že výše uvedená zákonná úprava k jejich rozvoji a v některých případech i k uchování další existence nepřispěje.

Ing. Vladimír Opatrný

daňový poradce